

ทางบรรจบหรือทางคู่ขนานระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจ

Convergence or Parallel between Poll and Survey Research

ดร. พรพรรณ วีระปรียากร

Pornphan Verapreyagura, Ed.D

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University

บทคัดย่อ

โพลและการวิจัยเชิงสำรวจ เป็นวาทกรรมที่แสดงหรือสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง และเป็นทางคู่ขนานที่มีจุดตัดเฉพาะบางเรื่องร่วมกันมากกว่าเป็นทางบรรจบหรือทางคู่ขนานถาวร ของกันและกัน จุดตัดที่ทั้งสองมีความเหมือนหรือคล้ายกันคือ ประเด็นของหลักการเกี่ยวกับการเป็นตัวแทน ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ตัวข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนกระบวนการจัดทำกับข้อมูล อย่างไรก็ตาม แม้จะใช้หลักการเดียวกัน โพลและการวิจัยเชิงสำรวจต่างยังเป็นทางขนานกันในหลายเรื่องไม่ว่าจะเป็นหัวข้อหรือประเด็นการสำรวจ ความเป็นมา วัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ความเป็นวัตถุวิสัย และการสรุปอ้างอิงผลที่ได้ ส่วนการนำเสนอผลของโพลและการวิจัยเชิงสำรวจ เป็นทั้งทางบรรจบและทางคู่ขนาน กล่าวคือบรรจบกันในเรื่องของการใช้เทคนิควิธีการนำเสนอ แต่ขนานกันเพราะการใช้ภาษา หรือโวหารในเชิงชักชวน ชักจูง เชื้อเชิญ ซึ่งโพลเน้นการใช้ภาษาหรือโวหารดังกล่าวและนำเสนอผลผ่านสื่อเป็นหลัก ขณะที่การวิจัยเชิงสำรวจไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาหรือโวหารในเชิงชักชวน ชักจูง เชื้อเชิญ และนำเสนอผ่านสื่อ

Abstract

Poll and survey research are the discourse representations or typicality of media texts. Although, they reflect the public opinion or the public thought about something or some phenomena, they are the parallel with convergence. They are not the permanent convergence or longitudinal parallel of each other. Their important cores consist of the representative principle, data principle, key informants, instruments, and data processing and analyzing. In the opposite, they are parallel about topic or research problem, background, objectives, benefits, the objectivity, and generalization. For reporting, poll and survey research are convergent by scientific techniques but parallel by language or rhetoric. Poll often uses mass media to represent its rhetoric of opinion in the public but survey research does not.

คำสำคัญ (Keywords)

โพล (Poll)

การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

วาทกรรม (Discourse)

1. บทนำ (Introduction)

ความสับสนเมื่อบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลายไม่ว่าจะในประเทศไทยหรือในต่างประเทศ ได้รายงาน หรือสื่อแสดงหรือนำเสนอ หรือบอกเล่า สิ่งที่ประชาชนคิดเห็นออกมาในรูปของภาษาหรือโวหารที่เรียกกันติดปากว่า “โพล” ทำให้หลายครั้งที่ผู้คนทั่วไป รวมทั้งนักวิชาการในสังคมไทยเข้าใจกันว่า โพลกับการวิจัยเชิงสำรวจเป็นสิ่งเดียวกัน และหลายครั้งที่เข้าใจกันว่า โพลกับการวิจัยเชิงสำรวจเป็นคนละสิ่งกัน และยิ่งไปกว่านั้นทำให้เกิดคำถามต่าง ๆ ตามมามากมาย ไม่ว่าจะเป็น โพลคืออะไร โพลมาจากไหน โพลมีวิธีการหรือขั้นตอนอย่างไร โพลเป็นและมีกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือไม่? เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องนี้ ผู้เขียนจึงได้นำเสนอบทความเชิงวิชาการเรื่อง “ทางบรรจบหรือทางคู่ขนานระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจ” เพื่อคลี่คลายความสงสัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม บทความนี้เป็นเพียงทัศนะของผู้เขียนที่อยู่ในฐานะของนักวิจัย ผู้อ่านหรือผู้รู้ทั้งหลายจึงสามารถวิพากษ์ได้

ดังนั้น เพื่อให้ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์วิพากษ์เกี่ยวกับโพลและการวิจัยเชิงสำรวจได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น ในบทความนี้จึงได้นำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องใน 3 ลักษณะประกอบด้วย

- ฐานคติเกี่ยวกับโพลและการวิจัยเชิงสำรวจ
- ทางคู่ขนานระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจ
- ทางบรรจบระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจ

2. ฐานคติเกี่ยวกับโพลและการวิจัยเชิงสำรวจ

(Basic Assumptions of Poll and Survey Research)

ในเบื้องต้น เพื่อให้เกิดฐานคติในการคิดที่สอดคล้องกัน ผู้เขียนขอกล่าวถึงคำหลัก 2 คำที่เกี่ยวข้องกับบทความฉบับนี้ซึ่งได้แก่ โพล (poll) และการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research)

ตามนัยโดยทั่วไปหากกล่าวถึง โพล (poll) ในฐานะเป็นคำกริยามักจะหมายถึง การโหวต การออกเสียงในการเลือกตั้ง และในฐานะที่เป็นคำนามหมายถึง การสืบเสาะลงไปในการคิดเห็นของสาธารณชนด้วยการสัมภาษณ์กับคนบางกลุ่มที่สุ่มมาเป็นตัวแทน [1] ซึ่งนักวิชาการหลายท่านมักจะเรียกกันย่อดังกล่าวว่าเป็นการสำรวจตัวอย่าง (sample survey) อีกทั้งโพลยังเป็นความคิดเห็นในที่สาธารณะ (opinion in public) มากกว่าการเป็นความคิดเห็นสาธารณะหรือมติมหาชน (public opinion) ที่มีความเป็นวิวิธพันธ์

นอกจากนี้จุดกำเนิดของโพล แรกเริ่มมาจากความต้องการในการหาคำตอบเชิงพยากรณ์จากประชาชน และเพื่อประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกี่ยวกับการเมือง การเลือกตั้งแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยในสหรัฐอเมริกาโดยนักหนังสือพิมพ์ ประมาณปี ค.ศ. 1824 ซึ่งขณะนั้นเรียกกันว่า สตรอโพล (straw poll) [2] หลังจากนั้นโพลจึงก้าวสู่ทุกช่วงจังหวะชีวิตของทุกคนไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในส่วนการศึกษา การกีฬา การประกอบอาชีพ การศึกษา การศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ ด้วยการเริ่มจากการโหวตในเรื่องง่าย ๆ ที่เกิดขึ้นใกล้ตัว เช่น สาขาวิชาอดินิยมของนักศึกษามหาวิทยาลัย ดารายอดินิยมของประเทศ อาหารอดินิยมของคนเมือง นายกรัฐมนตรีหรือประธานาธิบดีที่ประชาชนนิยม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้โพลจะมีจุดเน้นหลักที่การพยากรณ์ด้วยการใช้คำถามชุดเดียว แต่ก็มีวิธีการเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์การใช้งาน เช่น หากใช้โพลเพื่อพยากรณ์ผลการเลือกตั้ง ก็จะเรียกว่า โพลเลือกตั้ง (election poll) หากใช้เพื่อการพยากรณ์ความคิดเห็นของประชาชน ในประเด็นทางสังคมและการเมืองอื่น ๆ ก็อาจเรียกได้ว่า โพลความคิดเห็น (opinion poll) หรือหากใช้เพื่อการพยากรณ์ทางการตลาด ก็เรียกว่า การสำรวจตลาด (market survey) แต่หากชุดคำถามนั้นมีจำนวนข้อคำถามมากและถูกสร้างขึ้นมาจากหลักการอย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นระบบ ก็เรียกว่า การวิจัยตลาด (marketing research) เป็นต้น

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาวิวัฒนาการ ตลอดจนความผิดพลาดของการพยากรณ์ของโพล ที่ผ่าน ๆ มา ในหลายพื้นที่ในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสหรัฐอเมริกา ยิ่งทำให้เกิดความเข้าใจเพิ่มเติมถึงจุดเปลี่ยนของโพลว่า จำนวนผู้ให้ข้อมูลของโพล แม้จะมีจำนวนมาก แต่หากมีลักษณะเหมือนกันมาก (homogeneity) ก็ไม่สามารถจะเป็นตัวแทนที่ดี (representative) ของประชากรทั้งหมดที่สำรวจได้ ผลของโพลจึงออกมาผิดพลาดอยู่บ่อยครั้ง และเพื่อแก้ปัญหาคความผิดพลาดเหล่านี้ โพลจึงต้องอาศัยหลักการและวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น เริ่มจากการใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (random sampling) ตามกระแสของการวิจัยตลาด ซึ่งขณะนั้นการวิจัยตลาดกำลังเติบโตเป็นอย่างมาก หรือการให้ความสำคัญกับการสำรวจความคิดเห็น (opinion survey) ของประชาชนจำนวนมาก แต่หลากหลายซึ่งนักวิชาการบางกลุ่มเรียกว่า การสำรวจความคิดเห็นสาธารณะหรือการสำรวจมติมหาชน พร้อมกันนี้อาศัยเทคนิคการเก็บ

รวบรวมข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งการใช้ประโยชน์บัตรการใช้แบบตรวจสอบรายการ การใช้การสัมภาษณ์ เป็นต้น ขณะเดียวกันการเติบโตของวิทยาการสาขาจิตวิทยา และจิตวิทยาสังคม ก็ได้ส่งผลกระทบต่อไปจนทำให้โพลกลายสภาพมามีลักษณะเช่นเดียวกับแบบสอบถามปลายเปิด และมีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น นับตั้งแต่มีการใช้มาตรวัดระยะทางทางสังคม (social distance) ของโบการ์ดัส (Bogardus) ในปี ค.ศ. 1925 หรือการใช้มาตรวัดทัศนคติ 11 ระดับของเธอร์สโตน (Thurstone) ในปี ค.ศ. 1928 หรือการใช้มาตรวัดทัศนคติ 5 ระดับของลิเกิร์ต (Likert) ในปี ค.ศ. 1932 หรือการใช้มาตรวัดทัศนคติในลักษณะมิติเดียว (unidimensional) แบบ 2 ตัวเลือกของกัตต์แมน (Gutman) ในปี ค.ศ. 1940 ที่นำมาใช้เพื่อลดปัญหาการตีความไม่ได้ของมาตรวัดแบบลิเกิร์ต ในกรณีนี้ระบุค่า “3” ตลอดจนการใช้มาตรวัดทัศนคติด้วยคำคุณศัพท์ที่ตรงข้ามกัน 7 ช่วงที่สามารถจำแนกความแตกต่างทางภาษาได้ของออสกู๊ด (Osgood) ในปี ค.ศ. 1957

สำหรับการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยภาพรวมเป็นการศึกษา ค้นหาข้อเท็จจริง ที่ปรากฏอยู่ มีอยู่ว่า เป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อบรรยายสถานภาพที่ปรากฏอยู่ มีอยู่นั้น เพื่อเปรียบเทียบสถานภาพที่ปรากฏอยู่ มีอยู่ในลักษณะต่างๆ และเปรียบเทียบกับสถานภาพที่เป็นมาตรฐาน โดยไม่สนใจว่าทำไมจึงปรากฏอยู่หรือมีอยู่อย่างนั้น... [3] อย่างไรก็ตาม การวิจัยเชิงสำรวจยังสามารถจำแนกได้อีกหลายนัย หลายลักษณะ เช่น อาจเริ่มจากการสำรวจเบื้องต้น เพื่อหาข้อมูลพื้นฐาน หรือศึกษาในเชิงบรรยาย เพื่อบรรยายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น หรือศึกษาในเชิงอธิบาย เพื่ออธิบายว่าเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุมาจากปัจจัยอะไรบ้าง หรือศึกษาในเชิงวิเคราะห์ เพื่อวิเคราะห์ว่าปัจจัยหรือสาเหตุต่างๆ ที่มีผลต่อปรากฏการณ์ว่า ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เป็นต้น

หากกล่าวถึงการวิจัยเชิงสำรวจที่เกี่ยวข้องกับการเมือง จะพบเห็นได้มากในชื่อที่เรียกว่า การสำรวจประชามติ (public opinion survey) ซึ่งการสำรวจประชามตินี้จัดเป็นประเภทหนึ่งของการวิจัยเชิงสำรวจ “เป็นการสำรวจที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความคิดเห็น เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม การปฏิบัติและแนวโน้มของพฤติกรรมต่าง ๆ ของประชาชนโดยส่วนรวม...เพื่อนำผลไปใช้สนับสนุนให้มีการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง...” [4]

ดังนั้นหากพิจารณานัยของความหมายของคำหลักข้างต้น จะเห็นได้ว่า “การวิจัยเชิงสำรวจ” ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มการวิจัยเชิงบรรยาย [5] มุ่งศึกษาสภาพการณ์ที่ปรากฏ โดยการวิจัยเชิงสำรวจ ไม่มีลักษณะของการคาดการณ์เชิงสาเหตุ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากการวิจัยเชิงสำรวจสามารถแสดงความเกี่ยวข้องของระหว่างตัวแปรได้ เหตุนี้การวิจัยเชิงสำรวจส่วนมาก จึงเป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ และเมื่อพิจารณาลงไปถึงแบบการวิจัยเชิงสำรวจและการนำไปใช้ด้วยการประมวลผลจากตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องหลายเล่ม เช่น The Practice of Social Research ของ Babbie, E. (1998) [6] Research Method in Psychology ซึ่งนำเสนอโดย Fife-Schaw, C. (1995) [7] และ Survey Research Methods โดย Fowler Jr., F.J. (1988) [8] เป็นต้น พอสรุปได้ว่า

การวิจัยเชิงสำรวจสามารถจำแนกเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม คือ

- 1) การวิจัยเชิงสำรวจเพื่อทำความเข้าใจสภาพที่เป็นอยู่หรือปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะย่อยคือ เป็นการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับชนิดของข้อมูลที่ต้องการเป็นสำคัญ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานต่างๆ เช่น การทำสำมะโน อัตราการว่างงาน รายได้ อัตราการเกิด การตาย ฯลฯ รวมถึงความคิดเห็น เจตคติ ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม พฤติกรรม ความคาดหวัง ความปรารถนา ความพึงพอใจ เป็นต้น
- 2) การวิจัยที่ให้ความสำคัญกับความกว้างและลึกของข้อมูล ได้แก่ การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวหรือสาระในสื่อ (media survey) การวัดการรับรู้และความคิดเห็นด้านการเมืองเพื่อการวางแผนการเลือกตั้ง (political poll) การวิจัยตลาด
- 3) การวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ ปรัชญา หลักการ นโยบาย ความคาดหวังและแผนการจากผู้มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องหนึ่ง ๆ ที่มุ่งเน้นการใช้เทคนิค Delphi หรือ Ethnographic Delphi Futures Research
- 4) การสำรวจเพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนโครงการที่จะช่วยตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของกลุ่มคนนั้น ๆ (need assessment) การสำรวจเพื่อความสะดวกสบาย เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป โพลและการวิจัยเชิงสำรวจ มีนัยหรือความหมายที่ใกล้เคียงกันมากในลักษณะของการสำรวจเพื่อศึกษา ค้นหา ตรวจสอบ ข้อเท็จจริงหรือความรู้ จากประชาชนจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความคิดเห็น ความเชื่อ เจตคติ แนวโน้มพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้ทราบว่ามีความเป็นเท่าใด แต่ไม่เน้นว่าสิ่งที่ศึกษานั้น ปรากฏหรือดำรงอยู่ เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

3. ทางคู่ขนานระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจ (Parallel between Poll and Survey Research)

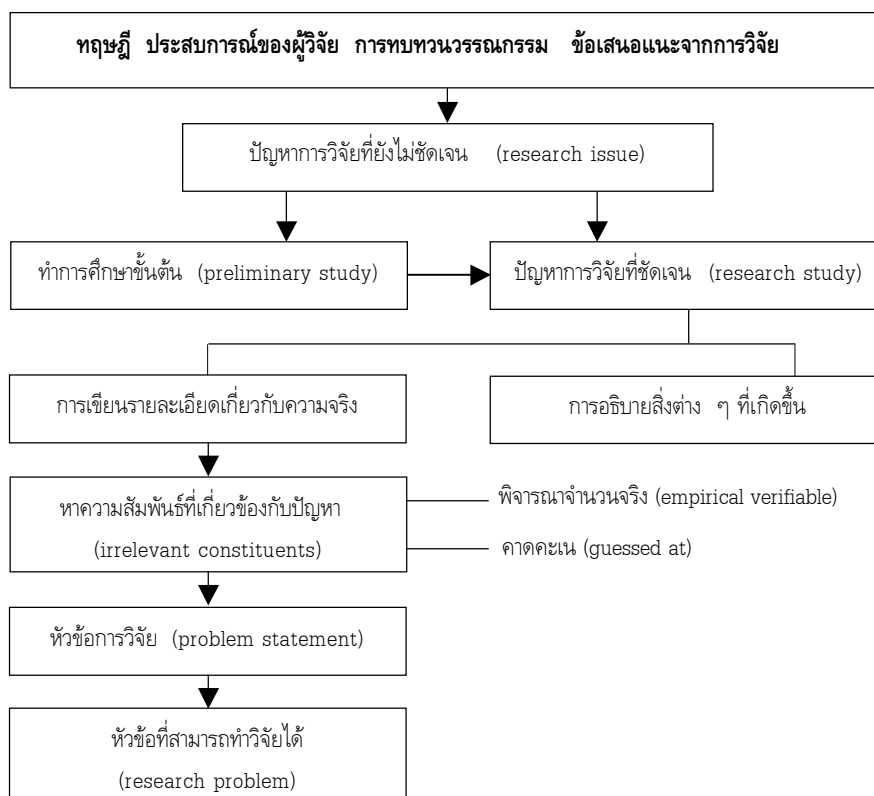
อย่างไรก็ตาม โพลกับการวิจัยเชิงสำรวจยังคงมีความแตกต่างกันในหลายลักษณะ หากพิจารณาในความเป็นศาสตร์ที่มีกระบวนการที่ชัดเจนในตนเอง กล่าวคือ

โพลเริ่มจากการคาดคะเนว่า คนส่วนใหญ่คิดกับเรื่องราว หรือปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ อย่างไร โดยที่ปรากฏการณ์นั้น ๆ อาจจะมีผลกระทบหรือไม่มีผลกระทบต่อสังคมโดยรวมก็ได้ จากนั้นจึงอาศัยหลักการที่มีความน่าเชื่อถือเข้าช่วย เช่น เทคนิคและกระบวนการเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์

ข้อมูล และการเสนอผลการกำหนดประเด็นหรือปัญหาของโพลที่จะทำการสำรวจ จึงเป็นเสมือนเพียงการยืนยันในคำตอบที่คาดเดาไว้แล้ว เช่น ในท้ายที่สุดใครจะได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรี หรือประธานาธิบดี บริษัทจะซื้อรายการวิทยุรายการใด องค์การควรใช้แนวนโยบายนี้หรือไม่ เป็นต้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรวจสอบนัยสำคัญของประเด็น หรือปัญหานั้นเหมือนกับการวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยในลักษณะอื่น ๆ ทั่วไป

ขณะที่การวิจัยเชิงสำรวจตลอดจนการวิจัยประเภทอื่น ๆ มุ่งหวังที่จะทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทั้งที่เป็นปัญหาและไม่ใช่ปัญหา ตลอดจนรวมถึงการหาหนทางที่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นได้ ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างมีตรรกะและวิญญะ ทั้งนี้ก่อนที่จะได้หัวข้อหรือประเด็นที่จะทำการวิจัย ผู้วิจัยจะต้องผ่านกระบวนการอ่านและคัดกรองทั้งจากทฤษฎี ประสบการณ์ วรรณกรรมต่าง ๆ ตลอดจนข้อเสนอนะจากการวิจัยที่ผ่านมา มาเสียก่อน เพื่อตรวจสอบให้ได้ว่าหัวข้อหรือประเด็นนั้น มีนัยสำคัญเพียงพอที่จะดำเนินการวิจัยได้ จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการการวิจัยอย่างแท้จริง

ในการวิจัยเชิงสำรวจจึงมีกระบวนการย่อย ๆ หลายกระบวนการมาก ซึ่งจากแผนภาพที่ 1 [9] ด้านล่างที่แสดงการ



แผนภาพที่ 1 แสดงการก่อเกิดหัวข้อหรือปัญหาการวิจัย

ก่อให้เกิดข้อหรือปัญหาการวิจัย สะท้อนให้เห็นว่าการวิจัยเชิงสำรวจ มีความซับซ้อนเชิงกระบวนการสูงกว่าโพล ต้องอาศัยการตรวจสอบนัยสำคัญและความเป็นไปได้ของประเด็นหรือปัญหามากกว่าโพล ขณะที่โพลเริ่มจากข้อสงสัย หรือการคาดเดาว่า คำตอบควรจะ น่าจะ หรืออาจจะเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ จากนั้นจึงอาศัยกระบวนการ หรือวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์เข้าช่วย เพื่อให้คำตอบนั้นมีความน่าเชื่อถือ

นอกจากนี้ สิ่งที่สะท้อนความต่างกันระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจอยู่ที่เรื่องของการสนับสนุนเชิงวิชาการ โดยจะเห็นว่า โพลไม่ต้องการการสนับสนุนเชิงวิชาการมากนัก และบางที่ไม่ต้องการการสนับสนุนเชิงวิชาการได้เลย กล่าวคือ โพลสะท้อนเฉพาะคำตอบของความคิดเห็นของประชาชนต่อประเด็นหรือปัญหาหนึ่ง ๆ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เท่านั้น ในทางตรงกันข้ามการวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยใน

ลักษณะอื่น ๆ ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนเชิงวิชาการสูง สามารถตรวจสอบได้ และมีความน่าเชื่อถือในการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ๆ ได้ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ในการทำโพลจะ ไม่มีการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เหมือนกับการวิจัยเชิงสำรวจ ผลที่ตามมาคือ การนำผลไปใช้ โพลอาจมีขอบเขตการนำไปใช้แคบกว่าการวิจัยเชิงสำรวจ แม้จะมีความน่าสนใจ เราใจ มากกว่าการวิจัยเชิงสำรวจ นอกจากนี้ผลจากโพลยังมีช่วงระยะเวลาการนำไปใช้สั้นกว่า ผลจากการวิจัยเชิงสำรวจ อีกทั้งผลจากโพลมีความเป็นข้อเท็จจริงน้อยกว่าผลจากการวิจัยเชิงสำรวจ

ดังนั้น เพื่อให้ง่ายต่อการพิจารณาผู้เขียนขอสรุป ระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจในลักษณะที่เป็นทางขนาน ของกันและกัน ดังรายละเอียดตามตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ลักษณะที่เปรียบเทียบระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจ	
1. การกำหนดหัวข้อหรือประเด็น	
โพล	ไม่สนใจกระบวนการได้มา สนใจเพียงคำตอบที่ได้ว่าถูกหรือผิดจากที่คาดไว้
การวิจัยเชิงสำรวจ	สนใจการได้มาของหัวข้อหรือประเด็นว่ามีนัยสำคัญเพียงพอที่จะทำการวิจัยหรือไม่เพียงใด อาศัยกระบวนการอ่านและคัดกรองจากวรรณกรรมต่าง ๆ ก่อนกำหนดหัวข้อหรือประเด็นการวิจัย
2. การทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	
โพล	ไม่ต้องทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
การวิจัยเชิงสำรวจ	ต้องทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสรุปออกมาเป็นกรอบความคิดเชิงทฤษฎี
3. การระบุตัวแปรที่ศึกษา	
โพล	ไม่มีการระบุตัวแปรที่ศึกษาอย่างชัดเจน
การวิจัยเชิงสำรวจ	ต้องระบุตัวแปรที่ศึกษาอย่างชัดเจน ทั้งในแง่การนิยามเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติการ พร้อมกันนี้สามารถระบุกรอบความคิดในการวิจัย ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัยร่วมด้วย
4. วัตถุประสงค์	
โพล	ต้องการเพียงคำตอบที่สะท้อนความคิดเห็นของประชาชน
การวิจัยเชิงสำรวจ	ต้องการศึกษา สำรวจ ตรวจสอบ วิเคราะห์ หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอย่างมีขั้นตอน
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	
โพล	ได้สารสนเทศประกอบการตัดสินใจบางเรื่องบางประเด็น
การวิจัยเชิงสำรวจ	ได้ข้อมูลและสารสนเทศที่หลายส่วนงานหรือองค์กรสามารถนำไปใช้ได้ทั้งเพื่อการตัดสินใจ เพื่อกำหนดแนวทาง
6. การนำผลที่ได้ไปใช้	
โพล	ตอบข้อสงสัยบางอย่างทางการเมืองการปกครอง แต่มีช่วงระยะเวลาใช้ผลโพลนั้นสั้นหรือในช่วงเวลาจำกัดหนึ่ง ๆ ทั้งนี้ผลโพลที่ได้อาจต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ทางภาษาในการชักชวน ชักจูงหรือหว่านล้อมให้ใช้ผลโพลดังกล่าวด้วย
การวิจัยเชิงสำรวจ	ตอบข้อสงสัย แก้ปัญหา ทำความเข้าใจ ประกอบการตัดสินใจอย่างมีตรรกะทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์ โดยมีระยะเวลานานพอควรในการใช้ผลวิจัย แต่ไม่ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทางภาษาในการชักชวน ชักจูงหรือหว่านล้อม หากแต่ใช้ภาษาเชิงตรรกะตรงไปตรงมาอย่างเป็นวัตถุวิสัย (objective)

ตารางที่ 1 ลักษณะที่เปรียบเทียบระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจ

สรุปได้ว่าทางขนานระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจ มีหลายจุดหรือลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของที่มาของปัญหา หรือประเด็นที่ต้องดำเนินการจัดทำโพลหรือการวิจัยเชิงสำรวจ การทบทวน แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ การระบุตัวแปรที่ศึกษา วัตถุประสงค์ในการทำโพล หรือทำการวิจัยเชิงสำรวจ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ รวมถึงการนำผลที่ได้ไปใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นการนำผลที่ได้ไปใช้ ทางขนานระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจเสมือนว่าจะเป็นทางขนานที่มีระยะห่างที่กว้างพอสมควร ที่เป็นเช่นนั้น เพราะจุดเน้น ซึ่งโพลเน้นสารสนเทศ (information) ดังนั้นการนำผลที่ได้ไปใช้จึงต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ทางภาษา (rhetoric) ในการชักชวน ชักจูง หรือหว่านล้อมผู้บริโภคสารสนเทศหรือประชาชนมากกว่าการวิจัยเชิงสำรวจ ขณะที่การวิจัยเชิงสำรวจมุ่งเน้นการใช้ภาษาอย่างเป็นตรรกะ (logical) เป็นวัตถุดิบ เน้นความเป็นวิทยาศาสตร์ ผสมผสานด้วยภาษาเชิงปริมาณและภาษาที่เน้นการเป็นตัวแทนของข้อมูล

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าทั้งโพลและการวิจัยเชิงสำรวจจะไม่สามารถมาบรรจบกันได้ โดยหากพิจารณาถึงพัฒนาการของทั้งสองสิ่งนี้ ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่โลกมีการพัฒนาด้านวิชาการที่เน้นความเป็นวิทยาศาสตร์ ความเป็นเหตุและผลเชิงตรรกะมากขึ้น จะเห็นได้ว่า โพลและการวิจัยเชิงสำรวจต่างก็อาศัยหลักการทางวิชาการ ทางวิทยาศาสตร์หลายหลักการเข้าช่วย ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ในประเด็นถัดไป

4. ทางบรรจบระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจ

(Convergence between Poll and Survey Research)

แม้ว่าโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจจะมีความแตกต่างในหลายรายละเอียด แต่เพื่อคุณภาพและความเป็นวิทยาศาสตร์ในตนเอง โพลและการวิจัยเชิงสำรวจจึงต้องมีวิวัฒนาการที่เหมาะสม เป็นวัตถุดิบ เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากวงวิชาการ ทั้งนี้หลักการที่ทั้งโพลและการวิจัยเชิงสำรวจคำนึงถึงเหมือนกัน ประกอบด้วย หลักการเกี่ยวกับการเป็นตัวแทน หลักการเกี่ยวกับข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ตัวข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนกระบวนการจัดกระทำกับข้อมูลและการรายงานผล โดยมีรายละเอียดแต่ละหลักการสรุปได้ดังนี้

ในประเด็นของการเป็นตัวแทน ส่วนใหญ่เป็นความเชื่อของนักวิจัย นักวิชาการที่มุ่งศึกษาถึงคุณสมบัติของประชากรเป้าหมาย หรือมุ่งที่จะวัดค่าตัวแปรในกลุ่มประชากรเป้าหมาย แต่เนื่องจากประชากรมีจำนวนมาก การศึกษาการวิจัยกับประชากรจึงทำให้เสียทรัพยากรต่าง ๆ มาก ไม่ว่าจะเป็นเงิน แรงงาน เวลา การใช้ตัวแทนหรือกลุ่มตัวอย่างจึงเป็นทางออกที่ดีที่สุด ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจะถูกนำมาวิเคราะห์ก่อนอ้างอิงสู่ประชากรด้วยหลักเหตุผลหรือสถิติอ้างอิง (inferential statistics) ทำให้ผลการวิจัยที่ได้ไม่แตกต่างจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด [10] สำหรับการวิจัยประเด็นนี้ไม่ค่อยเป็นปัญหาเท่าใดนัก ในทางตรงกันข้าม หลายครั้งที่ผลโพลเมื่อปรากฏออกมาและถูกเผยแพร่สู่สาธารณะ ประชาชนส่วนใหญ่มักมีคำถามย้อนกลับมามากมาย เช่น ผลโพลมีความน่าเชื่อถือเพียงใด คนที่ให้ข้อมูลสำหรับโพลนั้นเป็นตัวแทนที่ดีจริงหรือไม่ ตัวแทนประชาชนที่ตอบข้อมูลให้กับโพลมีความเป็นตัวแทนจริงหรือจำนวนคนแค่ไม่กี่พันคนเป็นตัวแทนของประชาชนหรือมหาชนได้แล้วจริงหรือไม่? จากประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ เหล่านี้ โพลจึงมีความโน้มเอียงที่จะเข้ามาบรรจบกับการวิจัยเชิงสำรวจอย่างชัดเจนขึ้น ด้วยเหตุที่ว่า การต้องการความเป็นตัวแทนที่แท้จริงของโพลตลอด รวมถึงความน่าเชื่อถือของโพล

ข้อสงสัยที่ตามมาก็คือ แม้ว่าในเรื่องของความเป็นตัวแทนจะนำมาซึ่งทางบรรจบระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจ แต่ตัวแทนที่ดีที่สุดของโพลและการวิจัยเชิงสำรวจจะได้มาอย่างไร ประเด็นแรก ควรต้องเริ่มจากการพิจารณาที่วัตถุประสงค์ของโพลและการวิจัยเชิงสำรวจ วิเคราะห์จนสามารถทราบได้ว่าคุณลักษณะของประชากรเป็นเช่นใด นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ระดับความแม่นยำ (degree of precision) ความแตกต่างหลากหลายของประชากร (variability of the population) ตลอดจนวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (method of sampling) องค์ประกอบระดับความแม่นยำ จุดสำคัญอยู่ที่การอ้างอิงผลการศึกษา การวิจัยที่ได้ไปสู่ประชากร เกี่ยวกับองค์ประกอบนี้ เคอร์ลิงเจอร์ [11] อธิบายว่า “ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กความผิดพลาดก็จะมีมาก ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ความผิดพลาดก็จะน้อย” อย่างไรก็ตาม คงไม่ใช่ประเด็นเพียงเรื่องของจำนวนหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องพิจารณาถึงประเด็นของประเภทของการศึกษาวิจัยด้วย

นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของประชากร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเป็นวิวิธพันธ์หรือเอกพันธ์ของประชากร (heterogeneity or homogeneity) เพราะหากประชากรมีความเป็นวิวิธพันธ์สูง ก็สามารถเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่กว่าประชากรที่มีความคล้ายคลึงกันได้ ในทางตรงกันข้ามหากประชากรมีความเป็นเอกพันธ์สูง กลุ่มตัวอย่างอาจมีขนาดเล็ก หรือการพิจารณาความแตกต่างของประชากรด้วยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากรก็ได้

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ดี จึงต้องมีกฎเกณฑ์พิจารณาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น

- 1) วิธีการเลือกโดยปราศจากความลำเอียงในการสุ่ม (sampling bias) เพื่อควบคุมความคลาดเคลื่อนอย่างเป็นระบบระหว่างลักษณะของกลุ่มตัวอย่างกับลักษณะของประชากรให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อประโยชน์ต่อการอ้างอิงผลกลับสู่ประชากรให้มีความถูกต้องมากที่สุด
- 2) วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดพอดี เพื่อควบคุมความคลาดเคลื่อนอย่างไม่เป็นระบบในการอ้างอิงหรือความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม (sampling error) อันจะทำให้การอ้างอิงผลสู่ประชากรมีประสิทธิภาพหรือมีความน่าเชื่อถือสูง

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ปราศจากอคติใด ๆ ได้ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรเป้าหมาย สามารถทำได้หลายวิธี เช่น

- 1) การใช้ตารางสำเร็จรูป เช่น ตารางของยามาเน (Yamane) ของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) [12] หรือสเนเดอร์คอร์ (Snedecor) ซึ่งส่วนใหญ่ในปัจจุบันตารางสำเร็จรูปของยามาเนเป็นที่นิยมมากที่สุด
- 2) การใช้สูตร ซึ่งประกอบด้วย
 - สูตรทั่วไป

$$N = \left(\frac{Z}{e} \right)^2 (P)(1-P)$$

เมื่อ N = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 Z = คะแนนมาตรฐานที่สอดคล้องกับระดับความเชื่อมั่น
 e = ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม
 P = สัดส่วนในประชากร

สูตรทั่วไปนี้คล้ายคลึงกันสูตรที่ยามาเนใช้ในการคำนวณแล้วนำเสนอออกมาในรูปของตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดค่าของความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ เพื่อกำหนดระดับของความเชื่อมั่น $(1-\alpha)$ และหาค่า Z จากตารางมาตรฐาน ทั้งนี้สูตรที่ยามาเนใช้ก็คือ [13]

$$n_o = \frac{Z^2 \pi (1-\pi) N}{Z^2 \pi (1-\pi) + Ne^2}$$

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 e = ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม
 Z = คะแนนมาตรฐานที่สอดคล้องกับระดับความเชื่อมั่น
 N = ประชากร
 π = สัดส่วนในประชากร

ตัวอย่างที่ทำให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้นเกี่ยวกับการได้มาซึ่งจำนวนตัวแทนที่เหมาะสมสำหรับการทำโพลและการวิจัย เช่น หากต้องการทราบว่า นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร จะสามารถบริหารประเทศเพื่อลดปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้สำเร็จหรือไม่ ควรจะถามประชาชนคนไทยจำนวนเท่าใดจึงจะเพียงพอ หากใช้ตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างตาม ยามาเนที่ 99% ขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามความคลาดเคลื่อน $\pm 1\%$ จะได้เท่ากับ 22,500 คน แต่หากจะใช้สูตรก็ต้องทราบจำนวนประชาชนทั้งหมดของประเทศไทยที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้เข้าไปแทนค่าตามสูตร หลังจากนั้นก็ต้องมีการวางแผนเพื่อเตรียมการที่จะดำเนินการให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างประชาชนชาวไทยตามจำนวนข้างต้น ทั้งนี้ อาจได้มาด้วยการเลือกโดยไม่ใช้หลักทฤษฎีความน่าจะเป็น (non probability sampling) หรือการเลือกโดยใช้หลักทฤษฎีความน่าจะเป็น (probability sampling)

การสุ่มโดยคำนึงถึงความน่าจะเป็นในการสุ่ม มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ทุกหน่วยมีความน่าจะเป็นในการถูกเลือกเท่ากันและทุกหน่วยมีความน่าจะเป็นในการถูกเลือกไม่เท่ากัน (unequal probability sampling) [14]

วิธีการสุ่มที่นิยมใช้ประกอบด้วย

1. การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) เหมาะกับประชากรที่มีความเป็นเอกพันธ์ แต่ขนาดกลุ่มตัวอย่างจะมากตามจำนวนประชากรที่มาก
2. การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling) เหมาะกับประชากรที่มีความเป็นวิวิธพันธ์ แต่ละชั้น (strata) ต้องมีความเป็นเอกพันธ์ (homogeneity within stratum) แต่มีความแตกต่างระหว่างชั้นมากที่สุด (heterogeneity between stratum) ถ้าประชากรในแต่ละกลุ่มย่อยมีจำนวนพอ ๆ กัน ก็สุ่มตามสัดส่วนมีมากสุ่มมาก (proportional stratified random sampling) แต่ถ้าแต่ละกลุ่มย่อยมีจำนวนที่ต่างกัน ก็สุ่มตามหลักเหตุผลและความเหมาะสม
3. การสุ่มอย่างเป็นระบบ (systematic sampling) เหมาะกับการที่รู้กรอบประชากร จากนั้นคำนวณช่วงการสุ่มด้วยสูตร $\text{sampling interval} = N/n$ (ขนาดของประชากร / ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยตารางเลขสุ่มหรือจับสลากก็ได้
4. การสุ่มแบบแยกกลุ่ม (cluster or area sampling) คล้ายกับการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ต่างกันที่แบบแยกกลุ่มไม่ต้องสุ่มทุกชั้น สุ่มมาบางกลุ่มที่จะศึกษาเท่านั้น
5. การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) การสุ่มโดยคำนึงถึงความไม่น่าจะเป็นในการสุ่ม (non-probability sampling) วิธีการสุ่มที่นิยมใช้ประกอบด้วย
 1. การสุ่มหาที่จะเป็นไปได้ (accessible sampling)
 2. การสุ่มแบบบังเอิญ (accident sampling)
 3. การสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling)
 4. การสุ่มแบบอาสาสมัคร (volunteer sampling)

ทางบรรจบระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจ ในประเด็นของความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดที่มักคำนึงถึงกันเป็นประจำ ก็คือ ความคลาดเคลื่อนที่จะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความคลาดเคลื่อนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (sampling error) ทั้ง 3 ลักษณะ ได้แก่ ความคลาดเคลื่อนของกรอบ

ประชากร (frame error) ความอคติในการเลือก (selection bias) ความคลาดเคลื่อน เพราะผู้ให้ข้อมูลไม่ให้ข้อมูล (non-response error) และความคลาดเคลื่อนในการวัด (measurement error) ทั้ง 2 ลักษณะ ได้แก่ ความคลาดเคลื่อนโดยบังเอิญหรือแบบสุ่ม (chance or random error) และความคลาดเคลื่อนอย่างเป็นระบบ (systematic error) ที่เป็นผลมาจากวิธีการที่ผิดพลาดในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลว่า เป็นใคร จำนวนเท่าใด ความคลาดเคลื่อนเป็นเช่นใด ได้มาด้วยวิธีการใดแล้ว ประเด็นถัดมาที่ทำให้โพลกับการวิจัยเชิงสำรวจมาบรรจบกันได้ก็คือ เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแม้ในอดีตการทำโพลจะใช้ข้อคำถามเพียงไม่กี่ข้อคำถาม ตรงไปตรงมา จำนวนข้อไม่มาก สามารถตอบคำถามหรือข้อสงสัยได้ภายในเวลาอันสั้น โดยอาจสอบถามด้วยวาจาหรือสอบถามด้วยข้อคำถามสั้น ๆ ไม่กี่ข้อ หรือโทรศัพท์สอบถาม หรือใช้ไปรษณียบัตร แต่การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิค และเครื่องมือเช่นนี้ก็ถึงจุดเปลี่ยนในปี ค.ศ. 1936 จากกรณีที่ว่าสารโดเจสท์สอบถามความนิยมของประชาชนที่มีต่อแลนดอน (Landon) และรูสเวลท์ (Roosevelt) หลังจากนั้นหลายฝ่าย เช่น American Association for Public Opinion Research หรือ Social Science Research Council ฯ จึงได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นและสรุปว่า “วิธีการของโพลยังไม่เป็นวิทยาศาสตร์” ทำให้โพลพัฒนาสู่ความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างสำหรับโพลเลือกตั้ง และเครื่องมือวัดสำหรับโพลความคิดเห็น ซึ่งได้รับผลกระทบจากนักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น โบการ์ดัส (Bogardus) สำหรับการใช้มาตรวัดระยะทางทางสังคม เฮอร์สโตน (Thurstone) สำหรับการใช้มาตรวัดทัศนคติที่เน้นระยะทางที่เท่ากัน ลิเกิร์ต (Likert) สำหรับการใช้มาตรวัดทัศนคติ 5 ระดับ กัตต์แมน (Guttman) สำหรับการใช้มาตรวัดที่มีลักษณะเป็นแบบแผนในมิติเดียว ออสกู๊ด (Osgood) สำหรับการใช้มาตรวัดแบบเน้นความแตกต่างทางภาษา เป็นต้น ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่าทางบรรจบที่เกิดขึ้นระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจจึงอยู่ที่ความเป็นวิทยาศาสตร์ของเครื่องมือที่ต้องสร้างและพัฒนาตามขั้นตอนและกระบวนการที่เหมาะสมเป็นวิทยาศาสตร์ เริ่มตั้งแต่การออกแบบเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์ผลทางสถิติ

สำหรับประเด็นสุดท้าย ภายหลังการวิเคราะห์ข้อมูล ก็คือ การนำเสนอหรือการรายงานผล ซึ่งโพลและการวิจัยเชิงสำรวจจำเป็นต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ ก่อนรายงานผลเสมอ การใช้โวหารหรือภาษาผ่านสื่อของโพล และการวิจัยเชิงสำรวจ บางครั้งทำให้โพลกับการวิจัยเชิงสำรวจดูขนานกัน บางครั้งก็ทำให้บรรจบกัน ทั้งนี้ อาจเป็น กระบวนทัศน์ของโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจ กล่าวคือ กระบวนทัศน์ของการวิจัยเชิงสำรวจส่วนใหญ่ใช้ภาษาเพื่อยืนยันแนวความคิดหรือใช้เพื่อยืนยันความเป็นจริงอย่างตรงไปตรงมา แม้บางครั้งอาจต้องมีการตีความและรายงานผลหรือนำเสนอเชิงเชิญชวนด้วยการใช้โวหารบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับการวิจัยเชิงสำรวจที่ต้องตอบคำถามสำหรับการวิจัย “อย่างไร” ขณะที่โพลมีกระบวนทัศน์ที่มุ่งเน้นความน่าเชื่อถือ จึงต้องใช้โวหารเข้าช่วยมาก เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ว่า ผู้อ่านผลคือใคร มีการรับรู้อย่างไร ความจริงที่ต้องการนำเสนอสมควรเป็นเช่นใด ช่วงเวลาที่จะนำเสนอเหมาะสมหรือไม่อย่างไร โดย การนำเสนอเน้นความน่าเชื่อถือ ีความเป็นวัตถุวิสัยด้วยการไม่ใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 (ฉัน เรา) แม้ว่าโดยธรรมชาติของโพลจะไม่ได้ใส่ใจหรือสงสัยกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลพยายามจะตอบหรือให้ข้อมูล นอกจากนี้ อายุของโพลซึ่งค่อนข้างสั้นและให้ความสนใจเฉพาะคำถามในเชิงการให้คุณค่าเป็นสำคัญ ยิ่งทำให้โพลต้องอาศัยหลักการ วิธีการเชิงวิทยาศาสตร์มากขึ้น การรายงานผลด้วยการใช้โวหารของโพลจึงมีคุณลักษณะเฉพาะมากขึ้น เช่น

- พยายามเน้นและนำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงตรรกะที่อาศัยหลักการทางคณิตศาสตร์เข้าช่วย
- พยายามใช้ระเบียบวิธีการทางสถิติมากขึ้น ใช้ตัวเลขในการนำเสนอมากขึ้น
- พยายามกล่าวถึง “นัยสำคัญทางสถิติ” มากขึ้น

ดังนั้น โพลและการวิจัยเชิงสำรวจจึงสามารถบรรจบกันได้ อย่างไรก็ตาม ความเหมือนและความต่างระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจนี้ก็ยังเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่อย่างต่อเนื่อง บ้างก็ว่า “โพลกับการวิจัยเชิงสำรวจเป็นคนละสิ่งที่มีส่วนรวมกันได้” หรือ “โพลเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเชิงสำรวจ” หรือ “โพลคือ การวิจัยเชิงสำรวจประเภทหนึ่ง” เป็นต้น แต่ที่สำคัญคงต้องอยู่ที่ผู้บริโภคโพลและการวิจัยเชิงสำรวจว่าจะบริโภคอะไร แค่นั้น อย่างไร

5. บทสรุป (Conclusion)

จากนัยของความเหมือนและความต่างระหว่างทางแยกและทางคู่ขนานระหว่างโพลกับการวิจัยเชิงสำรวจข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า

1. โพลไม่มีข้อกำหนดล่วงหน้า (presupposes) ในทางตรงกันข้ามการวิจัยเชิงสำรวจมีการคาดการณ์ล่วงหน้า มีการตั้งประเด็นคำถามชัดเจน และให้ความสำคัญกับวัตถุวิสัย
2. โพล หากพิจารณาอย่างละเอียด ต้องการเสียงหรือความคิดเห็นของมหาชน แต่เมื่อต้องใช้ระเบียบวิธีวิจัยเข้าช่วย โพลมีกลุ่มตัวอย่างไม่มากนัก แต่สามารถสรุปอ้างอิงผลที่ได้ในมุมกว้าง ส่วนการวิจัยเชิงสำรวจคำนึงถึงความคลาดเคลื่อนมาก ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจึงต้องมีความเหมาะสม เพื่อให้สามารถสรุปอ้างอิงผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ได้ ในมุมกว้าง
3. สังคมของโพล คล้ายกับการรวมกันของปัจเจก $1 + \text{ปัจเจก } 2 + \text{ปัจเจก } 3 + \text{ปัจเจก } 4 + \dots$ แต่ผลของโพลเท่ากับมหาชน ขณะที่การวิจัยเชิงสำรวจมีสังคมที่เป็นแบบวิวิธพันธ์ ดังนั้น ผลจึงสนองต่อวิวิธพันธ์ นั้นได้ กล่าวคือ สังคมของการวิจัยเชิงสำรวจอาจเท่ากับ มากกว่าหรือน้อยกว่าผลรวมของปัจเจก $1 + \text{ปัจเจก } 2 + \text{ปัจเจก } 3 + \text{ปัจเจก } 4 + \dots$
4. โพล มีสมมติฐานว่า มีคำถามเป็นที่ “ยอมรับ” หรือ “เห็นพ้องต้องกัน” แต่สำหรับการวิจัยเชิงสำรวจขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้ว่าท้ายสุดจะปฏิเสธสมมติฐานหรือยอมรับสมมติฐาน

ดังนั้น จึงพอจะสรุปได้ว่า โพลกับการวิจัยเชิงสำรวจเป็นทางคู่ขนานที่มีจุดตัดบางเรื่องร่วมกัน มากกว่าเป็นทางบรรจบ หรือทางคู่ขนานถาวรของกันและกัน

รายการอ้างอิง (References)

- [1] <http://www.onlinedictionary.datasegment.com.2005>
- [2] รัชฎ์ลักษณะ เหลืองวิสุทธิ์. (2543). วรรณกรรมโพล: วิทยาศาสตร์ ความจริง และไวยากรณ์ของการวิจัยเชิงสำรวจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- [3] บุญธรรม กิจปรีดาปริสสุทธิ์. (2534). ปทานุกรมการวิจัย Research Handbook of Research Methods. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [4] ดูอ้างอิง 3.
- [5] ผ่องพันธ์ ไตรมงคลกุล และสุภาพ จัตรภรณ์. (2543). การออกแบบการวิจัย Research Design. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [6] Babbie, E. (1998). The Practice of Social Research. London: Cambridge University Press.
- [7] Fife-Schaw, C. (1995). Questionnaire Design. Research Method in Psychology. California: SAGE Publications. 174-192.
- [8] Fowler Jr., F.J. (1988). Survey Research Methods. California: SAGE Publications.
- [9] พรพรรณ วีระปรียากร. (2546) ระเบียบวิธีวิจัย: จากหลักการสู่การปฏิบัติ. นครราชสีมา: สมบูรณ์พรินต์ติ้ง.
- [10] พรพรรณ วีระปรียากร. (2546). ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. 2 (พฤษภาคม), 51-55.
- [11] Kerlinger, F. (1973). Foundation of Behavioral Research. New York: Holt Rinepart Winston.
- [12] Krejcie, Robert V. and Morgan, Eayle W. (1970). Educational and Psychological Measurement.
- [13] Yamane, Taro. (1967). Statistics: An Introductory Analysis. New York: Harper and Row.
- [14] พรพรรณ วีระปรียากร. (2547). เอกสารประกอบการสอนนิสิตวิทยาลัยนพนธ์. หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต.

บรรณานุกรม (Bibliography)

- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2531). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Babbie, E. (1998). The Practice of Social research. London: Cambridge University Press.